

יש טובלים הרבה פעמים (בערוהכ"פ). פעם א"ל אדנ"ע ע"ז: אל תצדק הרבה, א ... צופיל דארפן ניט זיין.

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ בעמידה בל"נ. ובהתרת נדרים ער"ה כיונו ביחוד ע"ז. אדנ"ע הי' מפרט זה מיט די קליינע וערטערלאך. אבל חפץ שיהי' עדת המתירים ברחוק קצת כדי שלא ישמעו.

הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה על צפורני גודלי ידי ורגלי אח"כ על צפורני גודלי ידי ורגלי ובלי נגוע לרצפה במצח. אם א"א טוב יותר להשען במצח על האגרוף. בכלל, ע"פ קבלה, צ"ל הפסק בין המצח והרצפה: הטלית, האגרוף...

רנ"א זכורני שאדנ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש. נשען על ידו. ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוצוהכ"פ הי' פאָרבריינגען עד הבוקר. משם הלכו לטבול. אמר דא"ח המשך לתקעו רנ"א. ורייד: והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים. אם היו שומעים. שלא הכל שמעו. און דער דערהער איז דא איצט אויך. ונופלים ע"פ. מען פאלט באַ זיך אַראפּ ואס מ'האט אַ פנים. הי' ע"ד שיחה. המסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם. רק די עלטערע האבען געהאַט דרך ארץ. רז"א לא הי' נוכח.

קרה שאדנ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש. מניח המחזור בתוכו. קרה שהוא כרע והצבור כבר אמר הסליחות.

עד רנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' פאָרבריינגען במוצוהכ"פ. בכלל מרנ"ד נשתנה בכמה ענינים.

מוזכר בשנים הראשונות: קונטרס הצדקה, ההשכלה, התפלה (ולא זהו מתר"ס) העבודה. ולא ראיתם.

הי' זמן אַז ער האט געברענגט.

רצ"ה. סוכות

נ"כ. בשעת נ"כ כשאומרים תיבת יברכך המתברך ראשו באמצע. ד' — מיסב לימינו שהיא שמאל המברך. וישמרך — באמצע. יאר — לשמאלו שהיא ימין המברך. וכו' שלום — באמצע. ע"פ קבלה. אמירת רבש"ע — בשעה שהכהנים מנגנים דוקא. כשאומרים וישם וכו'

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר:

יש טובלים הרבה פעמים (בערב יום הכיפורים). אבל אדמו"ר נ"ע לא נהג כן⁷⁶. ופעם אמר לי אדמו"ר נ"ע על זה: אל תצדק הרבה, א ... צופיל דארפן ניט זיין.

כב. עוד אמר:

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — בעמידה, אבל בלי נדר⁷⁷. ובהתרת נדרים ערב ר"ה כיונו ביחוד על זה — שמנהג טוב זה לא יהי' בתורת נדר.

אדנ"ע הי' מפרט ענין זה בדיבור, מיט די קליינע וערטערלאך, אבל חפץ שתהי' עדת המתירים בריחוק קצת, כדי שלא ישמעו. עוד אמר:

סדר הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה⁷⁸ — כורע אני על ברכי וסומך על צפורני גודלי ידי ורגלי, אח"כ — להשתחוואה — מתקומם מברכי ונשאר עומד רק על צפורני גודלי ידי ורגלי, ובלי נגוע לרצפה במצח.

והוסיף: אם אי אפשר להשאר להתקומם מהברכיים ולהשאר לעמוד רק על צפורני גודלי ידיים ורגלים בלי לנגוע לרצפה במצח — טוב יותר להשען במצח על האגרוף מאשר לעמוד על הברכיים. בכלל, ע"פ קבלה, צריך להיות הפסק בין המצח והרצפה: ע"י הטלית, האגרוף...

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

בשנת תרנ"א⁷⁹, זכורני שאדמו"ר נ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש, נשען על ידו, ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוצאי יוהכ"פ — הי' פאָרבריינגען עד הבוקר, ומשם הלכו לטבול.

(76) ראה גם סה"ש תש"ה ע' 21. "יומן" [תשרי] תרצ"א ("רשימות" חוברת ד' ע' 17).

(77) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"ט סט"ו-טז.

(78) הלשון בגוכתי"ק — צע"ק. וראה "יומן" הנ"ל (ע' 10), ועפ"ז פוענח כאן.

(79) ראה גם ר"ד מסעודת מוצאי יוהכ"פ תרפ"ט ס"א (סה"ש תרפ"ט ע' 25).

באותה התוועדות, אמר אדמו"ר נ"ע דא"ח — המשך לד"ה תקעו תרנ"א⁸⁰.

והי' גם רייד (שיחה), ובה פירש הנוסח ד"והכהנים והעם וכו'" ב"סדר עבודה" דיוהכ"פ:

"והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים" — "כשהיו (כאשר היו) שומעים", היינו, אם היו שומעים, כיון שלא הכל שמעו. אוי"ם⁸¹ דער דערהער — איז דא איצט אויך.

"ונופלים על פניהם" — מען פאלט באַ זיך אַראפּ ואס מ'האט אַ פנים.

הדיבור בענין זה הי' ע"ד שיחה, היינו, שהמסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם, ורק די עלטערע האבען געהאַט דרך ארץ שלא להכנס לתוך דבריו כו'.

דודי רז"א (אחיו של אדמו"ר נ"ע) — לא הי' נוכח אז.

כד. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

קרה שאדמו"ר נ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש, היינו, שהי' מניח המחזור בתוכו.

קרה גם שאדמו"ר נ"ע האריך בתפלת המוסף דיוהכ"פ, כך שהוא רק כרע, והצבור כבר אמר הסליחות.

כה. עוד סיפר:

עד שנת תרנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' אדמו"ר נ"ע נוהג פאַרבריינגען במוצאי יוהכ"פ.

בכלל משנת תרנ"ד נשתנה הסדר אצל אדמו"ר נ"ע בכמה ענינים⁸².

כו. עוד אמר:

מוזכר בשנים הראשונות של אדמו"ר נ"ע שכתב כמה קונטרסים:

(80) ההמשך — שנדפס בסה"מ תרנ"א בתחלתו (עד ע' נג) — כולל ה' מאמרים. שנים מהם (והנה כ"ז הוא בחי' פני המשפיע, וביאור הענין הנה אמרו רז"ל אמרו לפני מלכיות) — ללא תאריך, וכנראה שא' מהם הוא המאמר שנאמר במוצאי יוהכ"פ.

(81) = שמיעה זו, במובנה הרוחני — ישנה גם כיום.

(82) ראה גם "יומן" הנ"ל (ע' 19): "בכלל אפשר לומר שהתחיל לנהוג נשיאותו לגמרי מר"ה רנ"ד".